

Załącznik nr 4

do Uchwały Nr 942/2015
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 10 grudnia 2015 r.

RAPORT Z WIZYTACJI (powtórna ocena programowa)

dokonanej w w dniu 17. 06. 2016 na kierunku *filologia polska*

**prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym
realizowanych w formie studiów stacjonarnych
na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

**przewodnicząca: prof. UAM dr hab. Beata Mikołajczyk, członek PKA
członek: prof. dr hab. Joanna Pyszny, ekspert PKA**

Część I : Zarzuty wymienione w Uchwale Nr 485/2015 Prezydium PKA z dnia 25 czerwca 2015 r.

Warunkową ocenę programową uzasadniają zastrzeżenia dotyczące:

1. celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji,
2. programu kształcenia,
3. procedur zapewnienia jakości ujętych w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia.

Ad. 1. Na kierunku „filologia polska” nie jest w pełni realizowany praktyczny profil kształcenia. Studenci wyposażeni są głównie w wiedzę teoretyczną, zaś umiejętności praktyczne albo nie są możliwe do osiągnięcia w procesie dydaktycznym, albo nie mogą zostać zweryfikowane. Na specjalności edytorsko-wydawniczej na studiach I stopnia w ramach *Ortografii w praktyce wydawniczej* zakłada się jedynie opanowanie i stosowanie zasad ortograficznych, bez odniesienia tych umiejętności do praktyki wydawniczej. Efekty kształcenia osiągnane podczas zajęć z *Edytorstwa tekstów* mają być weryfikowane wyłącznie poprzez „pracę pisemną/esej/recenzję”. Kształcenie umiejętności „krytycznej stylistyczno-gatunkowej analizy tekstów współczesnej prasy” ma być osiągnięte wyłącznie w ramach

wykładu *Rodzaje i gatunki prasowe*. Specjalność komunikacja medialna i public relations oferuje tylko w formie wykładów m.in. następujące przedmioty: *Język wypowiedzi publicznych; Psychologię komunikowania, Komunikację społeczną i medialną, Etykę w public relations, Reklamę a kształtowanie wizerunku*. Na specjalności krytycznoliterackiej przedmiotowy efekt kształcenia „Warsztatów krytycznoliterackich” zakłada, że student „potrafi zaplanować i zorganizować spotkanie kulturalne (np. wieczór autorski) oraz wziąć udział w dyskusji o sztuce współczesnej”, sylabus nie przewiduje jednak odpowiedniego narzędzia weryfikacji – zaplanowana została tylko praca pisemna oraz kolokwium. Występują również uchybienia w zakresie weryfikacji efektów kształcenia założonych dla praktyk nienauczycielskich: z powodu nieuwzględnienia w dzienniczku praktyk konkretnych efektów osiągniętych podczas odbywania praktyk oraz stopnia ich osiągnięcia, a także z powodu rezygnacji z kryterium oceny w przypadku praktyk zawodowych na studiach II stopnia stwierdzenie, czy, jakie i w jakim stopniu student zrealizował założone efekty kształcenia, jest utrudnione. W sylabusach dotyczących praktyk zawodowych efekty kształcenia nie zostały sprofilowane w zależności od rodzaju specjalności; niektóre z efektów kształcenia, jakie zostały określone w sylabusach dla praktyk niepedagogicznych studiów I i II stopnia, są bardzo trudne lub wręcz niemożliwe do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk, np. efekt z kategorii wiedzy „ma pogłębioną wiedzę o metodach wykonywania zadań w instytucjach właściwych dla studiowanej specjalizacji/specjalności”; czy efekt z kategorii umiejętności „potrafi sporządzać wnioski o przyznanie środków na realizowanie różnych projektów”.

W odpowiedzi na raport powizytacyjny napisano, że 14 maja 2015 roku Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego pozytywnie zaopiniowały zmianę profilu praktycznego na ogólnoakademicki, a także zmianę efektów kształcenia oraz planu i programu studiów obowiązujących od roku akademickiego 2015/2016. Autorzy odpowiedzi na raport PKA zapewnili, że zostaną opracowane dzienniczki praktyk pozwalające na szczegółową weryfikację efektów kształcenia, a praktyki na studiach I i II stopnia kończyć się będą zaliczeniem na ocenę. W opinii Uczelni zmiany te pozwolą na usunięcie w nowym programie studiów większości uchybień związanych z realizacją efektów kształcenia w modułach specjalnościowych, a do września zostaną zmodyfikowane efekty kształcenia obowiązujące studentów II i III roku. Ponieważ zadeklarowane zmiany wprowadzone zostaną w przyszłym roku akademickim, efekty owych zmian należy poddać ocenie podczas kolejnej wizytacji.

Ad. 2. W odniesieniu do programu studiów Zespół Oceniający wskazał na konieczność zharmonizowania treści kształcenia i stosowanych do ich przekazu form oraz metod dydaktycznych tak, by umożliwić realizację zakładanych efektów kształcenia, a także wyeliminowanie na studiach II stopnia repetycji treści kształcenia ze studiów I stopnia. Ponadto zalecono skorygowanie punktacji ECTS, powiązanie jej z realnym nakładem pracy i czasu studenta oraz wprowadzenie tych korekt do sylabusów. Sformułowano także zastrzeżenia dotyczące niewłaściwej organizacji praktyk nienauczycielskich, związanych ze specjalnościami, zwłaszcza ich wymiaru nieadekwatnego do praktycznego profilu studiów (tylko 160 godzin, realizowanych w czasie jednego miesiąca na studiach I stopnia, 60 godzin

na studiach II stopnia). W odpowiedzi na raport powizytacyjny uczelnia zapewniła, że od września 2015 modyfikacji ulegnie organizacja praktyk zawodowych na specjalnościach nienauczycielskich, skorygowane zostaną także programy kształcenia, tak aby wyeliminować powtarzalność treści kształcenia na studiach I i II stopnia. Korekcie poddane zostaną również sylabusy, co wyeliminuje wskazane w raporcie powizytacyjnym nieprawidłowości. Wśród dołączonych do odpowiedzi załączników nie ma jednak ani programu i planu studiów na rok 2015/2016, ani skorygowanych sylabusów; zaplanowane zmiany należy więc poddać ocenie podczas kolejnej wizytacji.

Ad. 3. Struktura zarządzania kierunkiem studiów jest przejrzysta, wypracowano mechanizmy i narzędzia pozwalające na ocenę efektów kształcenia i doskonalenie jakości kształcenia. Jednakże efektywność systemu jest niewystarczająca, gdyż nie wychwytał on nieprawidłowości i uchybień w koncepcji kształcenia i programie studiów. Podjęte działania naprawcze, zadeklarowane w odpowiedzi na raport powizytacyjny, powinny zostać poddane ocenie podczas kolejnej wizytacji.

Część II : Ocena efektów działań naprawczych odnoszących się do poszczególnych zastrzeżeń i zarzutów wymienionych w części I – należy przedstawić podjęte przez jednostkę działania naprawcze oraz ocenić ich skuteczność

Zespół Oceniający zapoznał się z dokumentacją kierunku zawierającą dokumenty poprawione w zgodzie z wysuniętymi uprzednio postulatami oraz odbył następujące spotkania:

- z władzami Uczelni – spotkanie wstępne i podsumowujące;
- z osobami odpowiedzialnymi za opracowanie koncepcji i prowadzenie kierunku studiów
- z osobami odpowiadającymi za wewnętrzny system zapewniania jakości na Wydziale

Działania naprawcze podjęte przez uczelnię i opisane w Raporcie z działań naprawczych oraz przedstawione w trakcie wizytacji dotyczyły bezpośrednio zarzutów wysuniętych w raporcie z pierwszej wizytacji. Jeśli idzie o poszczególne zastrzeżenia wymienione w Uchwale, to prace nad nimi przebiegały następująco i przyniosły następujące rezultaty:

Ad. 1

W odniesieniu do zarzutu pierwszego autorzy Raportu z działań naprawczych informują o zmianie profilu studiów na ocenianym kierunku z profilu praktycznego na profil ogólnoakademicki od roku akademickiego 2015/2016. Prace nad tą zmianą trwały już od roku 2014, zostały zainicjowane przez Kierunkowy Zespół ds. Jakości Kształcenia we wrześniu 2014 podczas dyskusji podsumowujących działania WSZJK w roku akad. 2013/14. Odpowiednio zmieniono także efekty kształcenia na kierunku filologia polska studia 1. i 2. stopnia oraz ich plany i programy kształcenia. Dokonano tego Uchwałą nr 50/2015 Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 14 maja 2015 r. , w której

pozytywnie zaopiniowano zmiany profilu kształcenia z praktycznego na ogólnoakademicki i efektów kształcenia dla kierunku filologia polska, studiach I stopnia, profil ogólnoakademicki, uchwalono program i plany studiów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, obowiązujące dla cyklu kształcenia rozpoczynającego się od roku akad. 2015/2016) oraz Uchwałą nr 59/2015 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 26 maja 2015 r. zmieniającą uchwałę w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Uniwersytecie Szczecińskim.

ZO PKA przyjmuje do wiadomości te zmiany, w centrum jego zainteresowania pozostaje jednak przede wszystkim program kształcenia na kierunku filologia polska o profilu praktycznym poddany ocenie podczas wizytacji w roku akad. 2014/15. Program ten realizowany jest obecnie już tylko na III roku studiów licencjackich.

Działania naprawcze w zakresie celów i efektów kształcenia przyjętych dla realizowanego programu studiów o profilu praktycznym oraz sposobów ich weryfikacji objęły przegląd i korektę efektów kształcenia i ich matryc, w wyniku czego dokonano zmiany około 5% efektów kształcenia, tak aby podkreślić praktyczny charakter kompetencji uzyskiwanych w trakcie kształcenia, wskazać efekty kształcenia możliwe do osiągnięcia tylko na wybranych specjalnościach oraz zróżnicować efekty kształcenia na studiach I i II stopnia; dostosowano zapisane w sylabusach sposoby weryfikacji stopnia osiągnięcia efektów kształcenia do praktycznego charakteru poszczególnych modułów oraz profilu studiów; urealniono zapis niektórych efektów kształcenia pod kątem możliwości ich osiągnięcia przez studentów na konkretnych zajęciach (np. efekt kształcenia modułu „Warsztatów krytycznoliterackich” na specjalności krytycznoliterackiej „student potrafi zaplanować i zorganizować spotkanie kulturalne (np. wieczór autorski) oraz wziąć udział w dyskusji o sztuce współczesnej” zamieniono na „ student potrafi zaplanować i zorganizować spotkanie kulturalne (np. wieczór autorski) oraz wziąć udział w dyskusji o sztuce współczesnej”, zaplanowano jako metodę weryfikacji projekt grupowy”), skorygowano efekty kształcenia dla praktyk zawodowych dostosowując je do specyfiki wybranej przez studenta specjalności; zmieniono formę dziennika praktyk zawodowych, tak aby umożliwiała ona ocenę stopnia osiągnięcia założonych dla praktyk efektów kształcenia.

Podsumowując: Zmiany dokonane w obszarze celów i efektów kształcenia – kierunkowych, modułowych i założonych dla praktyk zawodowych - pozwalają stwierdzić, że te cele i efekty są obecnie spójne, możliwe do osiągnięcia w ramach realizowanego programu i adekwatne do praktycznego profilu studiów.

Ad. 2

W odniesieniu do zarzutu drugiego, dotyczącego programu studiów, jednostka podjęła szereg działań naprawczych. Objęły one przede wszystkim zwiększenie wymiaru praktyk zawodowych ze 160 do 480 godzin, co spełnia z naddatkiem wymagania dotyczące praktyk zawodowych na studiach o profilu praktycznym (360 godzin); dokonano przeglądu modułowych treści i efektów kształcenia, aby wyeliminować wypadki ich powtarzalności na

studiach I i II stopnia; zmieniono proporcje wykładów i konwersatoriów w planie studiów na korzyść zajęć uaktywniających studentów i umożliwiających im aplikowanie wiedzy w praktyce (odpowiednio 105 i 225); wprowadzono nowe przedmioty rozwijające praktyczne i zawodowe kompetencje studentów (m.in. konwersatorium *Szkolenie z zakresu pisanie wniosków o przyznanie środków na realizację projektu profesjonalnego*, zajęcia praktyczne na specjalności edytorsko-wydawniczej w ramach przedmiotu *edytorstwo tekstu* - 4 x 45 minut w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Szczecińskiego); urealniono punktację ECTS.

Podsumowując: Dokonane w zakresie programu studiów zmiany pozwoliły wyeliminować uchybienia wskazane w raporcie powizytacyjnym związane ze zbyt niskim wymiarem praktyk zawodowych oraz powtarzalnością treści i efektów kształcenia na studiach I i II stopnia, a także w większym stopniu dostosować program specjalności do praktycznego profilu studiów.

Ad. 3

Zarówno przedstawiona dokumentacja dotycząca WSZJK jak i wypowiedzi pracowników odpowiadających za działanie systemu poświadczają zdecydowany postęp i poprawę jego funkcjonowania. W roku akad. 2015/16 dokonano wystandaryzowania i doprecyzowania dokumentacji WSZJK (opracowano i wdrożono np. protokół hospitacji zajęć dydaktycznych, protokół hospitacji praktyki, protokół analizy pracy pisemnej studenta, protokół analizy dokumentacji praktyki, protokół analizy pracy dyplomowej, kwestionariusz oceny działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich, kwestionariusz oceny funkcjonowania Wydziału Filologicznego, sprawozdanie kierownika studiów doktoranckich, sprawozdanie kierownika studiów podyplomowych, sprawozdanie dyrektora instytutu / kierownika katedry, sprawozdanie kierownika dziekanatu, sprawozdanie opiekuna praktyk, sprawozdanie Rady Wydziałowej Samorządu Studenckiego, sprawozdanie Rady Wydziałowej Samorządu Doktorantów, sprawozdanie z konsultacji z podmiotem zewnętrznym). Powoduje to m.in. lepszą standaryzację działań oraz koordynację prac poszczególnych gremiów wewnątrz WSZJK w porównaniu ze stanem zastanym podczas poprzedniej wizytacji. ZO poddał ocenie harmonogram działań WSZJK na Wydziale Filologicznym błędnie zwany harmonogramem wdrażania systemu zapewnienia jakości kształcenia. Obejmuje on m.in. następujące działania: hospitację zajęć dydaktycznych (w tym praktyk studenckich), ocenę działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich w formie elektronicznie przeprowadzanej ankiety studenckiej, konsultacje z podmiotami zewnętrznymi, weryfikację efektów kształcenia na podstawie analizy wybranych pisemnych prac etapowych oraz wybranych prac dyplomowych, analizę efektów kształcenia, analizę dokumentacji praktyk studenckich i ocenę jakości praktyk studenckich, okresowy przegląd programów kształcenia, ocenę funkcjonowania systemu jakości kształcenia na poziomie kierunku, a także ocenę jakości kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych. Z dokumentacji przedstawionej do wglądu podczas wizytacji wynika, że Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia spotyka się regularnie głównie w celu zaopiniowania programów kształcenia na kierunkach studiów 1. i 2. stopnia, także na studiach podyplomowych. Zmiany programowe

na kierunku filologia polska opiniowano odpowiednio: 16 kwietnia 2015 r., kiedy to Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia przy Wydziale Filologicznym pozytywnie zaopiniował obowiązującą na kierunku filologia polska od roku akademickiego 2015/2016 zmianę profilu z praktycznego na ogólnoakademicki i związane z tym zmiany efektów kształcenia dla studiów 1. i 2. stopnia oraz 14 maja 2015 r., kiedy to Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia przy Wydziale Filologicznym pozytywnie zaopiniował obowiązujące od roku akad. 2015/2016 zmiany programów studiów na kierunku filologia polska, studia stacjonarne, profil praktyczny dla drugiego i trzeciego roku studiów 1. stopnia, drugiego roku studiów 2. stopnia. Cennym działaniem WSZJK było powołanie Rady Interesariuszy Zewnętrznych dla kierunku filologia polska (18. 06. 2015). Rada ta podjęła działania na rzecz ocenianego kierunku – 19. 10 2015 r. odbyło się spotkanie z przedstawicielami Rady Interesariuszy Zewnętrznych poświęcone zmianom wprowadzonym od nowego roku akademickiego dla studentów kierunku filologia polska. W dokumentacji WSZJK znajdują się zestawienia zbiorcze i sprawozdania z podejmowanych działań, np. ankietyzacji, hospitacji, oceny wybranych prac dyplomowych czy etapowych. Były one podstawą do dyskusji zarówno w gremiach samego WSZJK, w tym Kierunkowego Zespołu ds. Programów i Jakości kształcenia na filologii polskiej, Zespołu Instytutowego (np. powołanego do analizy wyników oceny zajęć dydaktycznych) jak i na posiedzeniu Rady Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa, gdzie formułowane były na ich podstawie rekomendacje oraz harmonogram działań korygujących wraz ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za ich wdrożenie.

Podsumowując: Należy odnotować zdecydowaną poprawę działalności WSZJK. Wiele jego elementów, uprzednio istniejących w postaci niedojrzałej, uzyskało rozwiniętą formę i dobrze rokuje na przyszłość. Rekomendacje z przeprowadzanych analiz są realizowane jako działania korygujące, ulepszające jakość kształcenia. WSZJK na Wydziale Filologicznym, także w odniesieniu do kierunku filologia polska, można uznać za wdrożony i dobrze funkcjonujący.

Część III: Informacje o pozostałych zmianach wprowadzonych w uczelni/jednostce w ocenianym okresie oraz ocena zasadności i skutków ich wprowadzenia

W ocenianym okresie poszerzono skład minimum kadrowego na kierunku filologia polska, włączono do minimum dwie osoby ze stopniem doktora habilitowanego oraz trzy ze stopniem doktora. Wszystkie mogą ze względu na swe kwalifikacje oraz prowadzone badania w dyscyplinach, do których przypisano kierunek (językoznawstwo, literaturoznawstwo), zostać zakwalifikowane do minimum kadrowego. Zmiana ta jest zasadna w obliczu wprowadzenia przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego na kierunku filologia polska kształcenia na profilu ogólnoakademickim. Ponadto na początku 2016 r. uruchomiono po remoncie Bibliotekę Międzywydziałową. ZO PKA dokonał wizytacji wyremontowanego, nowoczesnego i dobrze wyposażonego budynku biblioteki. W październiku 2016 zostanie oddany do użytku wyremontowany budynek dydaktyczny Wydziału. Zakończy to trudną dla

Wydziału sytuację rozproszenia zajęć dydaktycznych w różnych częściach miasta. Są to zmiany w sposób znaczący podnoszące jakość infrastruktury dydaktycznej, mające bezpośredni wpływ na jakość kształcenia także na kierunku filologia polska.

Część IV : Podsumowanie – zawierające wnioski dotyczące skuteczności i kompletności wprowadzonych zmian

Zespół przeprowadzający powtórny wizytację uznaje działania naprawcze podjęte przez Uczelnię za skuteczne. W wyniku tych działań korygujących, których skutkiem było usunięcie uchybień wykazanych w uchwale Nr 485/2015 Prezydium PKA z dnia 25 czerwca 2015 roku, ustały przesłanki będące podstawą do przyznania oceny: „znacząco” w ramach kryteriów dotyczących celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji, programu studiów, a także wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i podniesienia tych ocen „w pełni”.